Plan van aanpak Groen- en Bomenstructuurplan en Biodiversiteitsplan

2 oktober 2020

GEMEENTE NOARD-EAST FRYSLÂN

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Noardeast-Fryslân

Rapport gegevens:
Rapport: Plan van aanpak
Groen- en Bomenstructuurplan & Biodiversiteitsplan
Opsteller: Afdelingen Gemeentewurk en Doarpen en Wiken
Versie: 5
Datum: 2 oktober 2020

Gemeente Noardeast-Fryslân
Postbus 13
9290 AA Kollum
Tel. (0519) 29 88 88

info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Afb. 2 Combinatie van struweel en kruidenrijk gras komen in meerdere dorpen terug

INHOUDSOPGAVE

1.	**INLEIDING**	4-8
1.1.	Aanleiding	
1.2	Doelstelling	
1.3	Beleidsontwikkelingen	
2.	**RESULTAAT**	9
2.1	Groen- en Bomenstructuurplan	
2.2	Biodiversiteitsplan	
3.	**AANPAK EN PLANNING**	11
3.1	Interne projectorganisatie	
3.2	Bestuur en organisatie	
3.3	Rol Mienskip	
3.4	Maatregelen Coronavirus	
3.5	Planning	
4.	**KOSTEN EN DEKKING**	12
BIBLIOGRAFIE		13

Afb. 3 Groenstructuur in de woonwijk met planten (Salvia) aantrekkelijk voor mens en dier

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Na de samenvoeging van de voormalige gemeenten Dongeradeel, Kollumerland en Ferwerderadiel heeft de gemeente Noardeast-Fryslân nog geen uniform beleid op het gebied van natuur en groen. Deze eerste stap is cruciaal voor een duurzame gemeente. Een geschikte manier om de basis op orde te krijgen is het opstellen van een Groen- en Bomenstructuurplan en Biodiversiteitsplan (hierna GSP en Biodiversiteitsplan).

Daarnaast sluiten een aantal punten uit de coalitieagenda en raadsagenda aan bij het opstellen van een GSP en Biodiversiteitsplan. Hieronder volgen deze punten.

In de coalitieagenda voor de gemeente Noardeast-Fryslân 2019-2022 (paragraaf 4.4 'Duurzaamheid') is het volgende opgenomen:
'We willen voorloper zijn op het gebied van duurzaamheid. We willen een duurzame gemeente zijn. Op alle beleidsthema's wordt duurzaamheid als randvoorwaarde meegenomen. Inwoners willen we goed informeren over waar de gemeente voor staat op het gebied van duurzaamheid en wat die voor inwoners en ondernemers kan betekenen. Hier zetten we op de volgende wijze op in:
** Natuurnota (inclusief bomenplan en duurzaamheidsparagraaf) opstellen.'*

Bij deze adviseren we om de *Natuurnota* in de vorm van een 'Groen- en Bomenstructuurplan en Biodiversiteitsplan' te realiseren. Zoals hierboven genoemd heeft er nog geen harmonisatie plaats gevonden op het gebied van natuur en groen binnen de gemeente Noardeast-Fryslân. Kijkend naar andere gemeenten, wordt beleid van het openbaar groen in de vorm van een Groen- en Bomenstructuurplan geborgd. Een Biodiversiteitsplan is een aanvulling op het GSP en noodzakelijk om een koers te bepalen op het gebied van biodiversiteit. **

Het thema '*duurzaamheid*' is veelomvattend, denk aan de Regionale Energie Strategie, ziekten en plagen en de relatie tussen groen & gezondheid en het welbevinden van burgers. Daarnaast geeft het Klimaatakkoord aanleiding voor gemeenten om in actie te komen. Het klimaat veranderd. We krijgen te maken met meer wateroverlast en hittestress. De overheid is genoodzaakt maatregelen te nemen om Nederland te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. In het GSP en Biodiversiteitsplan zoeken we naar verbindingen.

In de raadsagenda *'In nije dei, mei elkoar foarút'* (vastgesteld op 2 januari 2019) is het *'Bevorderen van de biodiversiteit'* opgenomen als één van de zes dialoogonderwerpen. In de raadsagenda is het volgende opgenomen over het onderdeel biodiversiteit binnen dit thema:

'Biodiversiteit betekent variatie in verschillende vormen van leven (planten, dieren). Variatie is belangrijk voor het evenwicht in de natuur, omdat er verschillende soorten zijn blijft de natuur in evenwicht. Daarom moeten we zorgvuldig omgaan met de bijzondere ecologische kwaliteiten van de stad, dorpen en het buitengebied en kansen aangrijpen die zich voordoen om de biodiversiteit te vergroten, bijvoorbeeld door gevarieerd en ecologisch beheer van openbaar groen en bermen.'

De raad heeft voor het onderwerp Biodiversiteit een procesgroep opgericht. Ze hebben een *Startnotitie Biodiversiteit* in april 2019 opgeleverd. In de notitie streeft de procesgroep naar het tot stand brengen van een proces waarin:

- De raad een prominente plek in het proces krijgt, ook aan de voorkant.
- Er een goede dialoog met de inwoners plaatsvindt.

Afb. 4 Vaste planten, zoals vingerhoedskruid en de klimplant kamperfoelie zijn bijvriendelijke planten

De procesgroep wil zich in dit proces richten op bevordering van biodiversiteit binnen het eigen gemeentelijke beheer. In de startnotitie staat de wens omschreven om in samenspraak met de samenleving het gemeentelijke beleid te harmoniseren. De procesgroep Biodiversiteit van de gemeenteraad heeft dit plan van aanpak aangeboden aan het College. Het plan van aanpak wordt door het College aangeboden aan de gemeenteraad om vast te stellen.

In dit plan van aanpak zijn de doelstellingen van het GSP en Biodiversiteitsplan, beleidsontwikkelingen, het resultaat, de planning en financiële plaatje terug te vinden.

1.2 DOELSTELLING

De gemeente heeft in 2021 een Groen- en Bomenstructuurplan en een Biodiversiteitsplan. **

Het Groen- en Bomenstructuurplan geeft een visie voor de bestaande en na te streven structuur van het openbare groen voor de lange termijn. Het totale plan is kader stellend voor nieuwe ontwikkelingen, prioritering, budgettering en investering en het plan vormt een leidraad voor renovatie en vervanging.

Het Biodiversiteitsplan zorgt voor een visie en strategie voor biodiversiteit. Het plan zorgt voor een verankering van het thema biodiversiteit binnen de organisatie. Het plan geeft aan welke vormen van biodiversiteit binnen de huidige en toekomstige groenstructuur aanwezig en/of kansrijk zijn.

1.3 BELEIDSONTWIKKELINGEN

Binnen de gemeente Noardeast-Fryslân spelen er (beleidsmatige)ontwikkelingen, om rekening mee te houden in het GSP en Biodiversiteitsplan. Hieronder volgen een aantal van deze ontwikkelingen, met omschrijving van de ontwikkeling en de relatie met het GSP en Biodiversiteitsplan.

OMGEVINGSWET EN LANDSCHAPSBIOGRAFIE

De Omgevingswet, die naar verwachting in 2022 in werking treedt, vervangt alle wetten voor wonen, ruimte, infrastructuur, milieu en water. De gemeente Noardeast-Fryslân maakt in het kader van de Omgevingswet een Omgevingsvisie samen met haar inwoners. Het thema landschap, natuur en biodiversiteit maakt onderdeel uit van de Omgevingsvisie. De visie in het GSP en Biodiversiteitsplan dient overeen te komen met de Omgevingsvisie. Daarnaast dienen de uitkomsten van stakeholderbijeenkomsten, georganiseerd in het kader van de Omgevingsvisie, als inspiratie voor het GSP en Biodiversiteitsplan.

De Landschapsbiografie is een bouwsteen voor de Omgevingswet. De Landschapsbiografie is in concept gereed en wordt in opdracht van de gemeente Noardeast-Fryslân door Cultuurland Advies opgesteld. In een Landschapsbiografie staat de totstandkoming van het huidige landschap in al zijn facetten centraal. Het geeft inzicht in de manier waarop het verleden doorwerkt in onze huidige leefomgeving. Een landschapsbiografie vormt één van de fundamenten voor een GSP om de openbare inrichting te analyseren.

Afb. 5 Insecten en vogels maken volop gebruik van de houtwallen en singels in het coulisselandschap

GEMEENTELIJKE KADER VOOR HET BESCHERMEN VAN BOMEN

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft in de nieuwe APV (geldig vanaf 1 januari 2021) vastgesteld dat het niet meer nodig is om een vergunning aan te vragen voor het kappen van bomen (zowel particuliere als gemeentelijke bomen).

Het GSP kan als maatgevend voor de bescherming van alleen gemeentelijke bomen dienen. Het is belangrijk om gemeentelijke kaders te hebben voor het beschermen van bomen. Zonder deze kaders kunnen belangrijke groenstructuren verdwijnen. De kans dat belangrijke groenstructuren verdwijnen wordt versterkt door het afschaffen van vergunningsplicht voor het kappen van bomen.

INTEGRAAL KAPITAALGOEDEREN BELEIDSPLAN

De oplevering van het integraal kapitaalgoederen beleidsplan staat gepland voor mei 2021. In het plan wordt aan de raad gevraagd om een keuze vast te stellen op welk kwaliteitsniveau wij onze kapitaalgoederen gaan onderhouden en tevens de benodigde financiële middelen beschikbaar te stellen. Blijkt er geen evenwicht mogelijk tussen gewenst kwaliteitsniveau en beschikbare middelen zal dit leiden tot inrichtingskeuzes. Daarnaast wordt de raad gevraagd om beleidskeuzes te maken op het gebied van duurzaamheid, participatie en klimaatveranderingen bij het onderhouden van onze kapitaalgoederen.

BIODIVERSITEITSAGENDA

De Biodiversiteitsagenda vormt na het gereedkomen van het Biodiversiteitsplan hét instrument om de (ruimtelijke) doelen uit het Biodiversiteitsplan te realiseren. Idealiter zou het Biodiversiteitsplan leidend zijn voor de Biodiversiteitsagenda. Echter is de gemeente al begonnen met het opstellen van een Biodiversiteitsagenda. De agenda is nog niet gereed. Er is een overzicht voor de komende periode van gemeentelijke werkzaamheden op het gebied van biodiversiteitsvergroting terug te vinden. De Biodiversiteitsagenda is geen statisch document, maar afhankelijk van de situatie op cyclische wijze aanpasbaar.

BESTAANDE VISIES/PLANNEN

- Groenstructuurplan Gemeente Dongeradeel, mei 2015;
- Groenstructuurplan Gemeente Ferwerderadiel, mei 2012;
- Visie op groenstructuur Kollumerland, december 2006.

2. RESULTAAT

2.1 GROEN- EN BOMENSTRUCTUURPLAN

Het GSP bevat een inventarisatie en analyse van het bestaande groen in de gemeente. In een visie komen wensen aan de orde hoe de gemeente om wil gaan met haar groen. De visie wordt uitgewerkt door middel van bijvoorbeeld factsheets per dorp. Hierin staan bestaande groenstructuren omschreven en/of gewenste groenstructuren, passend bij de analye en visie.

Om een impressie te geven zal de opbouw van het GSP er bij benadering als volgt uitzien:

1. **Inleiding**
   Aanleiding en doelstelling
   Context (samenhang verschillende beleidsdocumenten)
   Opbouw
2. **Algemene waarden en kader van het groen**
   Waarden van het groen (met landschappelijk deel)
   Kaders
3. **Inventarisatie en analyse van het groen**
4. **Visie**
   Onderdelen (bijv. hoofdgroenstructuur/secundaire groenstructuur)
5. **Uitwerking**
   Factsheet per dorp
6. **Financieel plaatje en uitvoeringsparagraaf**
   Conclusies en aanbevelingen met financieel overzicht

2.2 BIODIVERSITEITSPLAN

Biodiversiteit gaat over de aanwezigheid van verschillende soorten aan flora en fauna. De biodiversiteit neemt al jaren af en dat is zorgelijk. Alterra bracht in 2013 het rapport Biodiversiteitsgraadmeters uit. Hieruit blijkt dat de biodiversiteit met twee derde is afgenomen in Fryslân sinds 1990. Niet alleen in Fryslân gaat het slecht met de biodiversiteit. Een Duitse studie uit 2017 waarin naar voren kwam dat in Duitse natuurgebieden het merendeel van de insecten de afgelopen 30 jaar verdwenen is en in totaal er maar liefst 75% minder insecten zijn, heeft flink wat teweeg gebracht (Hallman, et al., 2017). Het stimuleren van insectenleven geld dan ook als één van de belangrijkste uitgangspunten om de biodiversiteit weer op gang te helpen. Andere uitgangspunten zijn voornamelijk afhankelijk van de geselecteerde en gekozen groenstructuren en mogelijke vormen van beheer.

In het Biodiversiteitsplan voor de gemeente Noardeast Fryslân staat de realisatie van een ecologische groene infrastructuur centraal, die een stabiele basis biedt voor een duurzame biodiversiteit: **dus passend bij het gebied**. Het plan bevat concrete doelen en maatregelen voor versterking van de biodiversiteit. Niet alleen de ecologische mogelijkheden in samenhang met de (cultuurhistorische) aanwezige landschapselementen zijn bepalend voor het uiteindelijke resultaat, maar ook het maatschappelijk draagvlak.**

Afb. 6 Bewoner en medewerker van de gemeente bestuderen de planten

3. AANPAK EN PLANNING

Het dialoog met de samenleving is van belang voor de gemeente Noardeast-Fryslân. Daarom spelen zij een rol in het GSP en Biodiversiteitsplan. Het plan wordt gemaakt door een externe partij. Deze partij krijgt tevens een grote rol spelen in de begeleiding van het participatiegedeelte, waardoor de resultaten hiervan op een efficiënte manier worden meegenomen in het GSP en Biodiversiteitsplan. De aanvraag voor het GSP en Biodiversiteitsplan omvatten randvoorwaarden waaraan de externe partij moet voldoen.

3.1 INTERNE PROJECTORGANISATIE

Medewerkers uit de afdelingen Gemeentewurk en Doarpen en Wiken vormen directe contactpersonen voor de uitvoerende partij. Zij bewaken het proces. Daarnaast worden medewerkers van betrokken afdelingen (zoals Gemeentewurk, Doarpen en Wiken, Fergunningferliening, Tafersjoch en Hanthavenjen) meegenomen in het GSP en Biodiversiteitsplan.

3.2 BESTUUR EN ORGANISATIE

De portefeuillehouder wordt betrokken in het proces, d.m.v. regematige terugkoppeling. Dit plan van aanpak en het GSP en Biodiversiteitsplan zullen ter vaststelling worden aangeboden aan de raad.

3.3 ROL MIENSKIP

Bewoners en andere betrokken partijen (zoals IVN, de Klyster, Agrarische Collectieven, Twirre, Fûgelwachten en Plaatselijke Belangen) kunnen meedenken en suggesties doen voor het GSP en Biodiversiteitsplan. Een geschikte manier om hier vorm aan te geven is het organiseren van bijeenkomsten. De aanwezigheid van de procesgroep Biodiversiteit van de gemeenteraad wordt op prijs gesteld tijdens de bijeenkomsten. Zoals eerder genoemd worden er in het kader van de Omgevingsvisie tevens bijeenkomsten georganiseerd (afstemming hierin is van belang).

3.4 MAATREGELEN CORONAVIRUS

We verwachten dat de maatregelen omtrent het Coronavirus geen problemen opleveren voor het uitvoeren van het GSP en Biodiversiteitsplan. Wel is het belangrijk om flexibel met de planning om te gaan. De Corona-aanpak in Nederland: zoveel mogelijk thuisblijven, thuiswerken en afstand houden - heeft natuurlijk invloed op het proces. Daarom is een creatieve aanpak van belang voor de realisatie van het GSP en Biodiversiteitsplan. Het digitale tijdperk, waarin wij leven, reikt ons veel mogelijkheden aan.

3.5 PLANNING

Aug. 2020:	Bespreken plan van aanpak GSP en Biodiversiteitsplan tijdens de collegevergadering
Aug. 2020:	Bespreken plan van aanpak met de procesgroep Biodiversiteit (raadsleden)
Okt. 2020:	Vaststellen plan van aanpak GSP en Biodiversiteitsplan tijdens de raadsvergadering
Sept. t/m Dec. 2020:	Opstellen uitvraag GSP en Biodiversiteitsplan
Jan. t/m Dec. 2021:**	Uitwerking GSP en Biodiversiteitsplan
Voor 2022:**	Vaststellen GSP en Biodiversiteitsplan

4. KOSTEN EN DEKKING

Voor het Groenstructuur- en Bomenplan en Biodiversiteitsplan zijn de verwachte kosten: € 125.000,-. Deze kosten gelden alleen voor het maken van het GSP en Biodiversiteitsplan. In de plannen komen financiële consequenties voor bijvoorbeeld inrichtingskosten en beheerkosten naar voren.

Het opstellen van GSP & Biodiversiteitsplan door een extern bureau kan worden gerealiseerd uit beschikbare middelen. Op dit moment is het nog onduidelijk of de provinciale subsidie wordt toegekend die door de gemeente is aangevraagd. Er wordt voorgesteld om, zodra er duidelijkheid is over het al dan niet verkrijgen van deze subsidie, de financiële gevolgen te verwerken in de tussentijdse rapportage.

** De rode teksten zijn aangepast naar aanleiding van het gesprek met de Procesgroep Biodiversiteit van de raad (25 augustus 2020).

Bibliografie

Gemeente Noardeast-Fryslân. (2018). Coalitieagenda voor gemeente Noardeast-Fryslân 2019-2022. Opgehaald van https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2019-04/Coalitie-agenda%20gemeente%20Noardeast-Fryslan%202019-2022.pdf

Hallman, C., Sorg, M., Jongejans, E., Siepel, H., Hofland, N., Schwan, H., et al. (2017). More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PlosOne.

Afb. 7 Samen met de wethouder zijn er in 2019 bloembollen aangeplant